

СТАНОВИЩЕ

От

Доцент Михаил Стоянов Чомаков
Преподавател в НБУ с последно научно
направление по специалност
05.08.04 „Изкуствознание и изобразителни
изкуства /изобразителни студии/”
върху научните трудове (художествено-
творческата продукция) за участие в конкурс за
докторска програма „Визуални изкуства” за
присъждане на образователна и научна степен
„доктор”

Дисертационен труд на тема
“ Физиономия, езотерично огледало на лицето в
портрета ”

Професионално направление 8.2. „
Изобразително изкуство“
(„Изкуство знание и
изобразителноизкуство“)
Докторант: Лулзиме Нуредин Османи,
F76826

Научен ръководител: Доцент Михаил
Чомаков

Оценка на автореферата на кандидата.

Като научен ръководител бях приятно изненадан от амбициозната и нестандартна форма на това изследване. Приятната изненада идваше от това, че за да бъде достатъчно компетентен ръководител трябваше да се запозная неповъхностно с области, които не са пряко свързани с творческите ми задачи.

Една от тези области е мюсюлманската религия, която се оказва в дъното на мотивацията на нашия докторант за избора му на темата.

Лулзиме Османи е македонка от албански произход и нейната семейна религия и възпитание е повлияно от каноните на Корана. Въпреки светския характер на нейното семейство, то се придържа към определени норми диктувани от тази религия. Тези норми са валидни и за Лулзиме, но това не и пречи да се отдаде на исконното си влечение към изобразителното изкуство.

Защо подчертавам това влияние? Защото то е причината тя да потърси формата и начина на правене на изкуство така, че то да не противоречи на основните догми на нейната религия.

Това становище излиза малко от необходимата форма за такъв документ, защото целта ми е с него да обясня на научното жури тези скрити мотиви, които не са много ясни в автореферата и самото докторско изследване. А те не са достатъчно ясни защото съществува езикова бариера, не толкова между македонския и български език, но и между албанския и македонския. А родния език на докторанта е албанския. В този троен превод някъде се къса логиката на изследването, за което са виновни преводачите. Затова една от задачите ми като научен ръководител беше да поправя чисто граматически текста. И той стана разбираем. Тогава почувствах голямата амбиция на автора, която се равнява в нейната ситуация на революционен акт и огромната му полезност.

И така, след прочита на българския и македонския превод на Корана, открих конкретната *СУРА*, в която се крие забраната да се рисуват и създават образи, особено на религиозни светци. Понеже тя беше по ясна в македонския превод, ще се опитам да я преразкажа така: - Мохамед казва на неговите последователи, че никога няма да влезе в дом, където има нарисувани образи на същества, защото според него само Алах може да създава пълноценен образ и да го засели с подходящия дух. Всеки друг опитващ се да твори образи може да направи само черупка но не и духа за нея. Тогава вътре може да се всели неконтролируемо какво ли не. Още повече, авторът на такава черупка прави опит да се равнява със самия бог. А това вече е голям грях.

В православия вариант на тази теза се говори за равняващия се с бога с названието – *ДЕМИУРГ* и негативното отношение към него е като при мюсулманската религия.

Лулзиме, съобразявайки се с тази теза е избрала формата и на портретиране в абстрактното и асоциативно изкуство. Тя търси в портретувания обект не реалната външност а скритата вътрешна същност, като няма претенции, че тя е създава. Тя като с магия открива вибрации и интерферентни образувания, които по някога ни напомнят и на позната конкретика. Може смело да се защити от религиозните и опоненти, ако има такива, че не рисува образи а разкрива души, които са божие дело.

В цялото изследване на този процес, авторът започва с подчертаване на доктрината на правилната композиция, която възприе от моя курс в НБУ и с непресъсваема логика преминава в изследване на различните технологии в правенето на графични произведения и избора им съобразен с търсения резултат. После навлиза в конкретиката на нейното рисуване и прави паралел със сходни автори от различни епохи. Търси сходни с нейната теза автори от мюсулманския свят. И накрая навлиза в света на философията и психологията, за да ни увери в съществуването на нещото, което тя рисува. Като доказателства тя цитира философи и психолози от различни епохи, но най вече работещи в *ОНТО ФИЛОСОФИЯТА И ПСИХОЛОГИЯТА*.

Затова аз имам смелостта да твърдя, че докторантът Лулзиме Османи е създала една нова ниша в графичното изкуство и то може да се нарече –

ОНТО ПОРТРЕТУВАНЕ

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ

смятам, че цялостното научно и художествено творчество на кандидата

отговаря на всички критерии и изисквания за присъждане на званието.

**КАТО ЧЛЕН НА КОМИСИЯТА ПРЕПОРЪЧВАМ КАНДИДАТЪТ ДА БЪДЕ
УДОСТОЕН С ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР”.**

20. 04. 2016 г.

Доц. Михаил Чомаков